

Driftgrensøkonomi for økologisk jordbrug 1998/99

Arne Lauridsen, Ole Olsen og Svend Sørensen

Driftsgrenøkonomi for økologisk jordbrug 1998/99

Arne Lauridsen, Ole Olsen og Svend Sørensen

E-mail: lau@sjfi.dk

E-mail: ole@sjfi.dk

E-mail: svend@sjfi.dk

Juli 2000

Abstract

Driftsgrenene korn, kartofler og malkekøer gav i 1998/99 en højere lønningsevne ved økologisk produktion sammenlignet med konventionel produktion. Lønningsevnen for økologisk korn- dyrkning faldt betydelig i forhold til året før, mens den steg for økologisk kartoffelproduktion. Stigningen for kartofler skyldes navnlig højere priser på økologiske spisekartofler, men prisen har stor variation årene imellem. Lønningsevnen for økologisk mælkeproduktion steg igen i 1998/99. Stigningen var størst på bedrifter med over 70 årskøer, medens lønningsevnen på be- drifter med under 70 årskøer ikke steg af betydning. Faldet i prisen på økologisk mælk i 1999 har ikke nået at påvirke resultatet for 1998/99. Økologisk mælkeproduktion var forsat den driftsgren, som bidrog mest til den samlede udvikling i lønsomheden på omlagte økologiske heltidsbedrifter.

Forord

Dette Working Paper indeholder driftsgrensopgørelser for omlagte økologiske heltidsjordbrug og sammenlignelige konventionelle bedrifter. Der er tale om en opfølgning af analyserne i Working Paper no. 5/1998 og Working Paper no. 10/1999. Regnskabsperioden vedrører for 90 pct. af bedrifterne kalenderåret 1998 og de resterende 10 pct. har forskudt regnskabsår ind i 1999. Resultaterne, der er et supplement til instituttets *Regnskabsstatistik for økologisk jordbrug 1998/99, Serie G nr. 3*, er opgjort på trods af svært kvantificerbare indbyrdes sammenhænge mellem de økologiske driftsgrene. En større stikprøve vurderes dog at have styrket resultaternes validitet.

Modellen for analysen har været den løbende driftsgrensstatistik for heltidsjordbrug (instituttets *Serie B*). Såfremt *Regnskabsstatistik for økologisk jordbrug* videreføres ud over den hidtil planlagte periode, vil instituttet være opmærksom på muligheden for at offentliggøre yderligere driftsgrene, såfremt stikprøven giver mulighed herfor. Resultaterne vil endvidere kunne udgives i en statistisk serie.

Statistisk Afdeling, juli 2000.

Vøgg Løwe Nielsen

Indholdsfortegnelse

Forord	2
Introduktion	3
Generelle konklusioner	5
Tabeller	14
Grundmateriale og beregningsmetoder	23

Introduktion

Ved vurdering af indtjeningsforholdene i det primære økologiske jordbrug er opdelingen på driftsgrene relevant, da statistikken viser opgørelse af indtægter og omkostninger pr. hektar eller pr. årstyr. Herefter bliver det muligt at vise om ressourceindsatsen, f.eks. i form af kapitalindsats eller arbejdskraft, afspejler driftsgrenens andel af den samlede lønningsevne. Opdelingen på driftsgrene er vanskeligere på de økologiske brug end på de konventionelle, som følge af at driftsgrenene er mere indbyrdes afhængige bl.a. på grund af dyrkning af forfrugtsafgrøder og højere arealkrav pr. dyreenhed. På trods af de betydelige sammenhænge mellem driftsgrenene, vurderes driftsgrensopgørelsen at være et værdifuldt supplement til belysning af økonomien i det økologiske jordbrug. Hovedformålet er dels at sammenligne økonomien på omlagte økologiske heltidsbrug med tilsvarende konventionelle heltidsbrug og dels at sammenligne resultaterne med de foregående års resultater for de viste driftsgrene.

Med en stikprøve på 113 omlagte økologiske heltidsbedrifter i 1998/99, hvoraf ca. halvdelen var med i datagrundlaget for foregående års publikation, er resultaterne i 1998/99 mindre påvirket af særlige forhold på enkeltbedrifter. Stikprøven er 26 bedrifter større end i fjor. Resultaterne for de mindste driftsgrene kan dog på grund af stikprøvens størrelse forsat være behæftet med usikkerhed. I forhold til sidste års publikation er der sket en reduktion i satserne for brugerfamiliens aflønning, således at aflønningen i 1998/99 fastsættes på samme niveau som for den lønnede arbejdskraft i landbruget. Resultaterne for 1997/98 er korrigeret for ændringen i aflønningen af brugerfamilien. Endvidere er udgiftsposten vandafgift flyttet fra omkostninger III til variable omkostninger I.

Analysen bygger på omlagte heltidsbedrifterne, som indgår i *Regnskabsstatistik for økologiske jordbrug, Serie G nr. 3* samt en sammenligningsgruppe af konventionelle heltidsbedrifter som indgår i *Landbrugsregnskabsstatistik 1998/99, Serie A nr. 83*, og resultaterne er her beregnet for driftsgrene i modsætning til opdelingen pr. bedrift i de respektive statistikker. Opgørelsen er foretaget efter stort set samme principper som i instituttets Serie B, hvilket bl.a. indebærer, at deltidslandbrug ikke er medtaget. Der er vist resultater for vårbyg, hvede, rug, korn i alt, kartofler, sædskiftegræs, helsæd og malkekøer. Grupperinger i flere driftsgrene er undladt, da de er skønnet at være behæftet med for stor usikkerhed til offentliggørelse. I forhold til sidste år har det været muligt yderligere at vise resultater for vårbyg fordelt på regioner. For at tage hensyn til de specielle produktionsforhold for økologisk jordbrug er omkostningerne til grøngødningsarealer estimeret og henført til de relevante afgrøder. Det er imidlertid vanskeligt at foretage en nøjagtig opgørelse og definition af grøngødningsarealet. En del af græsarealernes formål må dog formodes at virke som forfrugtsafgrøde, uden at der er

må dog formodes at virke som forfrugtsafgrøde, uden at der er taget højde herfor i statistikken.

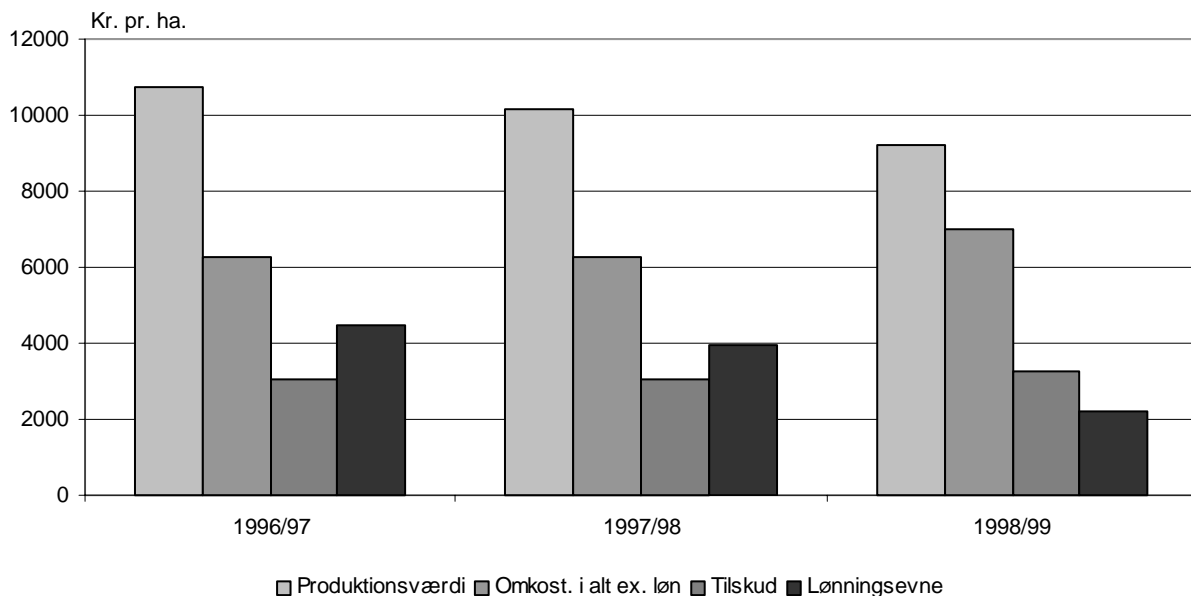
Sammenligningsgruppen af konventionelle bedrifter er udvalgt med henblik på at få det bedste grundlag for sammenligning med de omlagte økologiske bedrifter, hvor alder og produktionsdata er valgkriterier for sammenligningsgruppen. Dermed er der tale om sammenlignelige konventionelle bedrifter som ikke er repræsentative på landsbasis. Se eventuelt afsnittet *Sammenligningsgrupper og grupperinger* i Grundmateriale og beregningsmetoder.

Generelle konklusioner

Korn

Lønningsevnen i økologisk kornproduktion er faldet fra 1996/97 til 1998/99, jf. figur 1. Årsagen til nedgangen findes både på omkostnings- og indtægtssiden. Produktionsværdien faldt i 1998/99 med 10 pct. i forhold til året før som følge af et fald i udbyttet pr. hektar og et lille fald i prisen, hvorimod der har været en lille stigning i tilskuddet, jf. tabel 2. Produktionsværdien faldt med 1000 kr. til 9200 kr. pr. hektar. Tilskuddet udgjorde 3200 kr. pr. hektar af produktionsværdien og var 1000 kr. højere for økologerne end på sammenlignelige konventionelle bedrifter.

FIGUR 1. **Udviklingen i de forskellige hovedposter for økologisk korn**

Kilde: Tabel 2 samt SJFI – Working Paper no. 5 og 10

Omkostninger I steg forholdsvis kraftigt pr. hektar jf. tabel 1, og især omkostningerne til udsæd og maskinstation steg. De højere maskinstationsomkostninger synes ikke at være substitueret med lavere omkostninger II, idet arbejdsomkostninger og inventaromkostninger var uændrede.

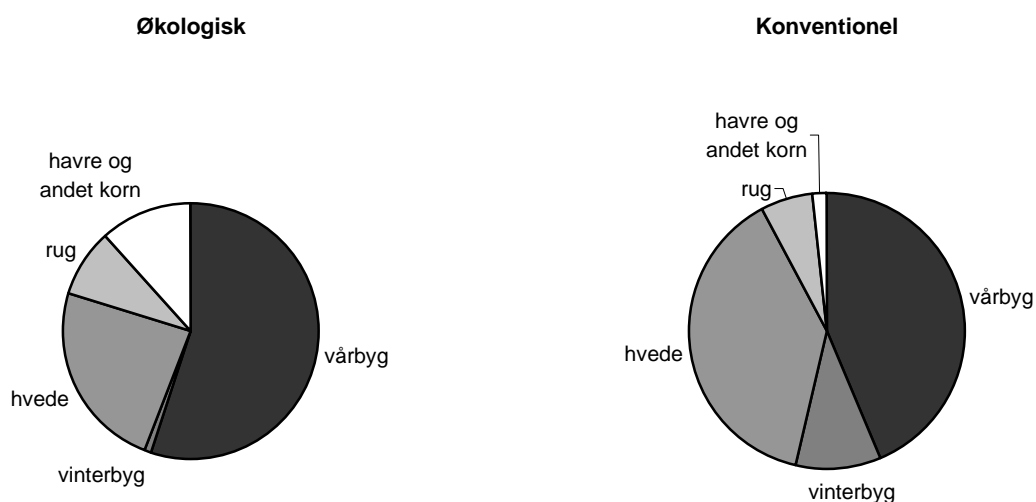
Omkostningerne vedrørende grøngødning er specielle for økologisk planteproduktion og kan delvist ligestilles med en gødningsomkostning. Dette er ensbetydende med, at når gødningsomkostningerne ved konventionel og økologisk kornproduktion sammenlignes, skal grøngødningsomkostningen medtages for den økologiske produktion, således at sammenligningsgrundlaget bliver bedst muligt.

I 1998/99 kom økologernes omkostninger ved korndyrkning op på niveau med konventionelle bedrífers omkostninger. Økologernes omkostninger i 1998/99 var 150 kr. højere pr. hektar end på konventionelle brug, mens de i det foregående år var 650 kr. lavere. Omkostningsstrukturen for økologisk kornproduktion har været kendetegnet ved samme omkostningsniveau for de forskellige poster som konventionelle, bortset fra ingen kemikalie- og lavere gødningsomkostninger. I 1998/99 er der dog sket en udvikling, således at omkostningsniveauet er steget for en del omkostningsposter ved økologisk kornproduktion.

Lønningsevnen faldt med 100 kr. for økologisk kornproduktion til 131 kr. pr. time i 1998/99, jf. tabel 2. Generelt faldt lønningsevnen for kornproduktion i forhold til foregående år. For sammenlignelige konventionelle landbrug var lønningsevnen 28 kr. pr. time efter et fald på 40 kr. pr. time i forhold til 1997/98. Der var således stadig en betydeligere højere lønningsevne ved økologisk kornproduktion.

Kornarealet bestod for over halvdelen af vårbyg, og dens andel af kornarealet på økologiske bedrifter har været stigende i de sidste tre år. I modsætning hertil har der været en trend i konventionel planteavl mod stadig større hvedeareal på bekostning af vårbyg (Se *Driftsgrenøkonomi for landbrugets salgsafgrøder 1991-1997*). Derimod dyrkes havre stadig i større omfang end på konventionelle brug.

FIGUR 2. Fordelingen mellem kornarterne på sammenlignelige bedrifter i 1998/99

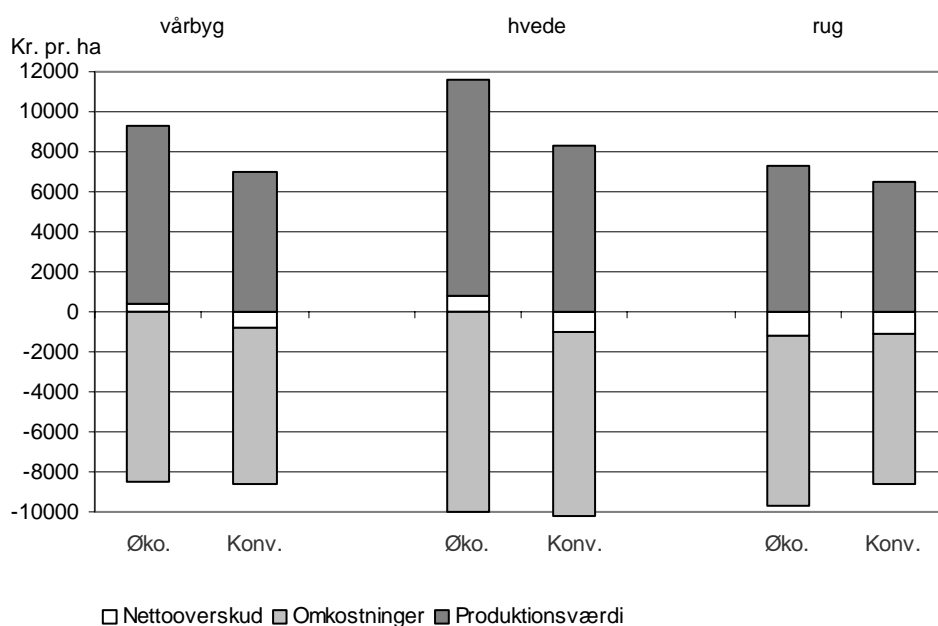

Kilde: Tabel 1

Vårbyg, hvede og rug

For de tre nævnte kornarters vedkommende var prisforskellen af større betydning end forskellen i høstudbyttet, når produktværdien ved økologisk produktion sammenlignes med konventionel produktion. Endvidere var tilskuddet ca. 1000 kr. højere ved økologisk produktion, således at produktionsværdien for vårbyg, hvede og rug var henholdsvis 2000, 2500 og 850 kr. højere pr. hektar ved økologisk produktion, jf. tabel 3 og 4. Omkostningerne ved den økologiske produktion var dog højere end ved konventionel produktion med henholdsvis 700, 700 og 1000 kr. pr. hektar. Som det fremgår af figur 3 var der positivt nettooverskud ved dyrkning af økologisk vårbyg og hvede, hvorimod økologisk rug samt konventionel dyrkning af de nævnte kornarter havde negativ nettooverskud i 1998/99.

FIGUR 3. Vårbyg, hvede og rug for økologiske brug og sammenlignelige konventionelle, 1998/99

Kilde: Tabel 3 og 4

For de tre arter viser resultatet for 1998/99 et markant fald i lønningsevnen pr. time i forhold til det foregående år, jf. tabel 3 og 4. Kornprisen pr. hkg var stort set uændret, men et lavere udbytte specielt for rug og hvede medførte et fald i produktionsværdien, som ikke blev opvejet af en tilskudsforøgelse. Omkostningerne for de tre nævnte arter steg med 1000 kr. pr. hektar. De største stigninger relaterede sig til omkostninger ved inventar, bygninger og jord samt anvendelse af maskinstation.

For vårbyg var lønningsevnen 137 kr. pr. time, hvilket er et fald på 30 pct. i forhold til det foregående år. Som det fremgår af regionsopdelingen mellem øst og vest¹ i tabel 3, var der stor forskel i lønningsevnen for vårbyg regionerne imellem. Lønningsevnen var 51 kr. pr. time for region øst mod 184 kr. for region vest. Traditionelt er lønningsevnen ved kornproduktion højest for region øst, hvilket forklares med bedre bonitetsforhold og som følge heraf højere høstudbytter (*Se Driftsgrenøkonomi for landbrugets salgsafgrøder 1991-1997*). Det modsatte gjorde sig gældende ved økologisk vårbyg, hvor høstudbyttet var 5 hkg højere i region vest. Derudover var arbejdsindsatsen i region vest mindre ligesom maskinstations- og inventaromkostningerne. Omkostningerne i alt var dermed 2000 kr. lavere pr. hektar i region vest end i region øst.

For hvede var lønningsevnen 156 kr. pr. time i 1998/99 og blev dermed halveret i forhold til 1997/98. Høstudbyttet faldt markant med 11 hkg til 48 hkg pr. hektar, mens omkostningerne steg med 1000 kr. pr. hektar. Især maskinstationsomkostninger og rentebelastning på jord steg. Grundværdistigningen medførte ligeledes stigninger i ejendoms-skatte, som bestemmes ved en promilleafgift af grundværdien.

Lønningsevnen for rug var 46 kr. pr. time i 1998/99, hvilket er et fald på 75 pct. i forhold til 1997/98. Ved økologisk rug var lønningsevnen dermed kun 15 kr. højere end ved konventionel produktion. Derved afveg rug fra de andre kornarter ved stort set ikke at have en bedre lønningsevne end ved konventionel produktion, hvilket dog især skyldes en udbyttenedgang på 11 hkg til 31 hkg pr. hektar i 1998/99.

Kartofler

Nettooverskuddet fordoblede i forhold til det foregående år for økologiske kartofler. Fremgangen har fundet sted på afsætningssiden, da omkostningerne var uændrede i forhold til foregående år. Høstudbyttet faldt med 20 hkg til 180 hkg pr. hektar, mens prisen steg til 195 kr. pr. hkg mod 152 kr. pr. hkg det foregående år. Prisforskellen på 100 kr. pr. hkg mellem konventionel og økologisk var af større betydning end mængdeforskellen i høstudbyttet på 150 hkg pr. hektar mht. produktionsværdien. Produktionsværdien blev dermed 36.200 kr. pr. hektar i 1998/99 ved økologisk dyrkning mod 28.500 ved sammenlignelig konventionel produktion.

Økologiske kartofler produceres især med henblik på direkte konsum, hvorimod konventionelle kartofler også produceres til industrien. Dette forhold er der forsøgt at taget høj-

¹ Øst omfatter Københavns, Frederiksborg, Roskilde, Vestsjællands, Storstrøms, Bornholms, Fyns, Århus og Vejle amtskommuner. Vest omfatter Sønderjyllands, Ribe, Ringkøbing, Viborg og Nordjyllands amtskommuner.

de for, ved at gruppen af sammenlignelige konventionelle kartoffelproducenter har en afsætningspris på over 60 kr. pr. hkg, hvorved især producenter med spisekartofler repræsenteres.

Ved økologisk kartoffelproduktion anvendes ikke flere arbejdstimer pr. hektar end ved konventionel produktion, mens omkostningerne til udsæd, inventaromkostninger samt grøngødning var større.

Økologisk kartoffelproduktion var den eneste salgsafgrøde i statistikken som, kunne notere fremgang i lønningsevnen pr. time. Med en lønningsevne på 261 kr. pr. time var økologisk kartoffelproduktion ligeledes den afgrøde med den højeste timeløn til aflønning af arbejdsindsats. Lønningsevnen var det foregående år på 177 kr. pr. time.

Prisen på spisekartofler varierer kraftigt årene imellem og derfor varierer lønningsevnen også betydeligt fra år til år (*Se Driftsgrenøkonomi for landbrugets salgsafgrøder 1991-1997*). Regnskabsåret 1998/99 var et år med en høj pris med deraf følgende høj lønningsevne. Kartoffelproduktion er af stor betydning for de økologiske planteavlere, idet en høj andel af de økologiske brug har kartofler med i sædskiftet. Ved konventionel planteavl er kartoffelproduktion derimod mindre udbredt.

Grovfoder

Økologisk grovfoderproduktion afveg specielt ved pr. ko at have dobbelt så store arealer med sædskiftegræs, men næsten ingen foderroer og majs. Ca. 45 pct. af arealet på alle omlagte økologiske brug var udlagt med græs. Dertil kom ca. 20 pct. med helsæd og ærtehelsæd, således at arealet med grovfoder udgjorde ca. 65 pct. (*Se Regnskabsstatistik for økologiske jordbrug 1998/99*).

Græs er kendetegnet ved lave kemikalieomkostninger i konventionel produktion, hvorfor omlægning til økologisk produktion er forholdsvis enkel. Endvidere kan sædskiftegræs indeholde kløver, som ikke kræver kvælstoftilførsel. Det samme forhold gør sig gældende for ærter i ærtehelsæd.

De samlede omkostninger for økologisk sædskiftegræs og helsæd var omtrent som ved konventionel produktion, dog uden kemikalieomkostninger og med lavere gødningsomkostninger ved økologiske produktion, jf. tabel 6. Omkostningerne ved husdyrgødning var ligeledes lavere, hvilket bl.a. skyldtes et større areal pr. malkeko på de økologiske bedrifter. Der var dermed en omkostningsbesparelse på 400 – 500 kr. pr. hektar. Ma-

skinstationsomkostninger var knap 300 kr. og tilskuddene 700 – 800 kr. højere pr. hektar på de økologiske bedrifter.

Høstudbyttet i foderenheder vurderes at være ca. 20 pct. lavere pr. hektar ved økologisk produktion og derved blev nettoomkostningen pr. foderenhed højere ved den økologiske produktion af sædskiftegræs og helsæd. For sædskiftegræs var nettoomkostningen på 101 øre pr. FE, hvilket er på samme niveau som det foregående år. Foderenhedsprisen var 8 øre højere ved den økologiske produktion af sædskiftegræs. For helsæds vedkommende var nettoomkostningen (total omkostninger minus tilskud) pr. FE 134 øre og dermed 11 øre dyrere pr. FE end konventionel produceret helsæd. I forhold til det foregående år var økologisk produceret helsæd 12 øre dyrere pr. FE.

Mælkeproduktion

Mælkeproduktion var stadig den væsentligste driftsgren på økologiske bedrifter, da 70 pct. af samtlige omlagte heltidsøkologiske bedrifter har mælkeproduktion som en hovedaktivitet, men der er dog tale om en relativ tilbagegang i forhold til det foregående år.

Prisen for den økologiske mælk steg med ca. 5 pct. til 1998/99 og nåede dermed op på 309 øre pr. energikorrigeret mælk jf. tabel 7. Faldet i mælkeprisen i 1999 har ikke nået at få indflydelse på prisen i regnskabsåret 1998/99. Prisforskellen mellem konventionel og økologisk mælk var dermed 70 øre. Prisforskellen mellem konventionel og økologisk mælk dominerede dermed mængdeforskellen i ydelse således, at produktionsværdien af mælk var 2700 kr. højere for de økologiske køer og var 20.100 kr. pr. ko i 1998/99. Tilskudsandelen af produktionsværdien var kun på 7 pct. For konventionel mælkeproduktion var tilskudsandelen på 4 pct. af produktionsværdien. Det var således især den højere afregningspris for mælken, som gjorde økologisk mælkeproduktion fordelagtigere end konventionel.

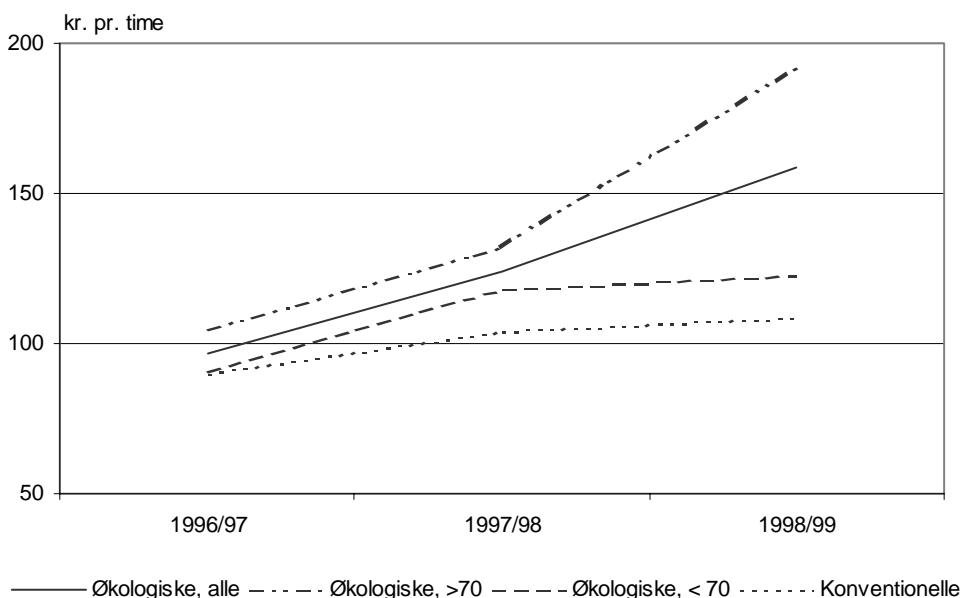
På omkostningssiden var der ikke nævneværdige forskelle på økologiske og konventionelle bedrifter. Sammenlignes omkostningerne på økologiske bedrifter med over og under 70 køer, var der klart højere omkostninger på næsten alle poster for de mindste bedrifter. Bedrifter med under 70 køer havde således 3500 kr. højere omkostninger pr. årsko, hvilket medførte at disse bedrifters lønningsevne på 123 kr. pr. time var 70 kr. lavere end lønningsevnen på bedrifter med over 70 årskøer.

Lønningsevnen steg med 35 kr. til 159 kr. pr. time fra 1997/98 til 1998/99 (Se tabel 8 og figur 4). Den væsentligste forklaring herpå er stigningen i prisen på økologisk mælk. Lønningsevnen har været stigende i de sidste tre regnskabsår for økologisk mælkeproduktion og forskellen i lønningsevnen til konventionel produktion er i perioden steget mere og mere. Der var således 50 kr. mere i timen til aflønning af arbejdsindsats på økologiske end på konventionelle bedrifter i regnskabsåret 1998/99.

Antallet af årskøer steg med 4 stk. til 68 stk. pr. omlagt økologisk bedrift, og der kan forsat forventes stigninger i antal årskøer pr. omlagt økologisk bedrift, da bedrifter under omlægning havde 10 årskøer flere end de bedrifter som var omlagt (se tabel 18 i *Regnskabsstatistik for økologisk jordbrug 1998/99*). Omlagte bedrifter med over 70 køer var blevet større i forhold til foregående år og bedrifter med mellem 10 og 70 køer var blevet mindre i forhold til sidste år. Udviklingen stemte således overens med strukturudviklingen i det øvrige landbrug.

Fodersammensætningen til økologiske malkekøer afveg fra konventionelle ved, at der anvendtes 75 pct. flere græsfoderenheder, 30 pct. færre foderenheder i majs og helsæd og 30 pct. færre foderenheder i korn og kraftfoder. Sammenlagt var foderforbruget på 7.300 foderenheder pr. ko, hvorimod de konventionelles foderniveau lå lidt højere på 7.700 foderenheder pr. ko. De konventionelles mælkeydelse målt i EK-mælk lå 10 pct. højere end på økologiske bedrifter, hvor ydelsen var 6.500 kg EK-mælk.

FIGUR 4. **Udviklingen i lønningsevnen for mælkeproducenter**

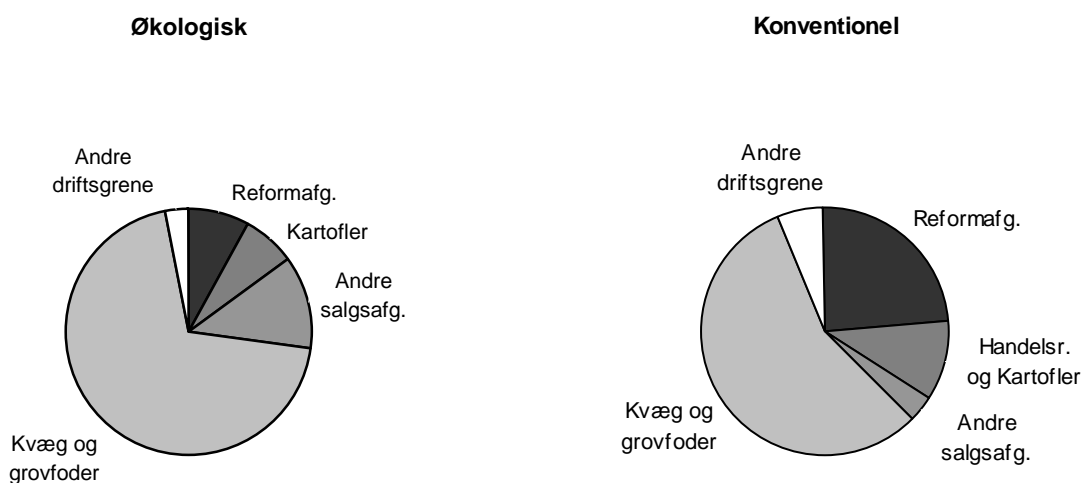
Kilde: Tabel 8 samt SJFI – Working Paper no. 5 og 10

Driftsgrenenes ressourceforbrug, produktionsværdi og lønningsevne

Malkekvæget var dominerende på de økologiske bedrifter, hvad angik ressourceforbrug, produktionsværdi og lønningsevne. Ressourceindsatsen af arbejdskraft og kapital udgjorde ca. 65 pct. af den samlede ressourceindsats. Resultatet for 1998/99 var kendetegnet ved, at landmandens ressourceindsats afspejlede sig i en tilsvarende andel af lønningsevnen, mens reformafgrøderne (korn, ærter, raps og brak) og andre driftsgrene krævede en højere kapitalindsats end afgrødens andel af lønningsevnen afspejlede. I tabel 10 ses en del af forklaringen på, hvorfor kartofler var en populær afgrøde hos økologerne, da kartofler ikke krævede så høj en andel af ressourceindsatsen som afgrøden gav i andel af den samlede lønningsevne.

Andre driftsgrene på de konventionelle bedrifter, jf. figur 5, omfattede svineproduktion som ikke bidrog særlig meget til den samlede lønningsevne i 1998/99. Det skyldes det store fald i svinepriserne. Svineproduktionen på økologiske bedrifter var ubetydelig, og andre driftsgrene lagde således kun beslag på ca. 10 pct. af kapital- og arbejdsindsatsen.

Figur 5. Driftsgrenens andel af den samlede lønningsevne, 1998/99

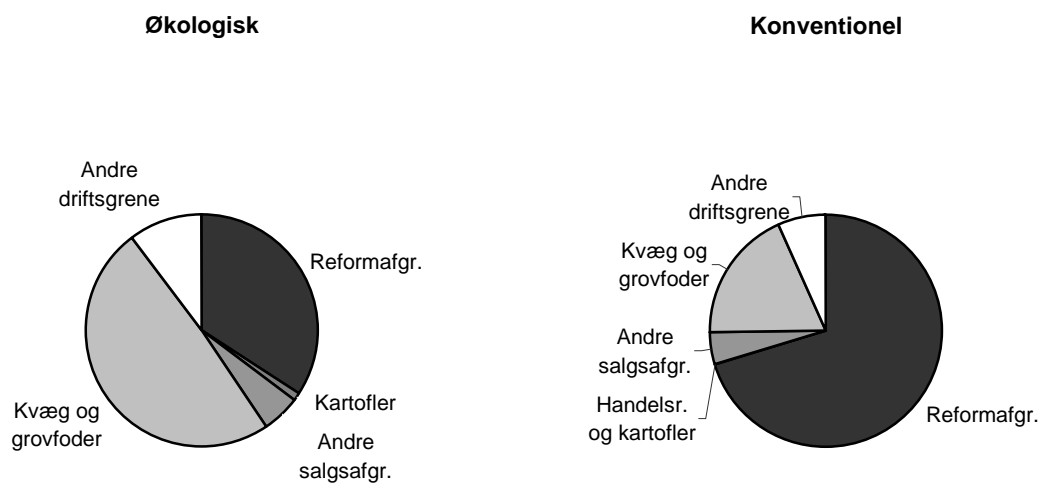

Kilde: Tabel 10 og tabel 71 i *Økonomien i landbrugets driftsgrene 1998/99*.

Tilskuddene var anderledes fordelt mellem driftsgrenene på de økologiske end på de konventionelle bedrifter, se figur 6. En del af forklaringen herpå var økologitilskuddet på ca. 850 kr. pr. hektar. Halvdelen af økologernes samlede tilskud på 187.000 kr. pr. bedrift tilfaldt driftsgrenen kvæg og grovfoder. Dernæst kom reformafgrøderne med 34 pct. af det samlede tilskud. For konventionelle bedrifter tilfaldt 70 pct. af den samlede

tilskud på 173.000 kr. pr. bedrift reformafgrøderne, mens driftsgrenen kvæg og grovfoder opnåede ca. 20 pct. af det samlede tilskudsbeløb.

FIGUR 6. Driftsgrenens andel af det samlede tilskudsbeløb, 1998/99

Kilde: Tabel 10 og tabel 71 i *Økonomien i landbrugets driftsgrene 1998/99*

Tabeller

TABEL 1. Korn, produktionsoplysninger og faktorindsats

	Mælkepro- duktions- bedrifter	----- Areal, ha ----- 5,0- 20,0 19,9 og over		----- Alle omlagte ---- 1998/99 1997/98		Konven. ¹⁾ 1998/99
Antal bedrifter	287	172	167	414	332	8122
Antal regnskaber	59	39	39	87	66	361
Ha korn pr. bedrift	18,6	11,1	37,6	20,3	21,2	22,7
Bedriftens samlede areal, ha	90,8	41,3	113,1	82,6	82,8	52,4
		----- pct. -----				
AREALANVENDELSE, KORN						
Vårbyg	56,3	63,3	51,7	55,1	52,9	43,9
Vinterbyg	1,0	-	0,9	0,7	0,7	10,6
Hvede	27,5	12,8	27,7	23,9	27,3	38,3
Rug	5,3	10,9	8,1	8,6	8,6	5,6
Havre og andet korn	9,9	13,0	11,7	11,8	10,5	1,7
Høstudbytte, hkg pr. ha	39,5	37,6	39,4	39,0	44,3	56,7
Pris, kr. pr. hkg	140	134	143	141	143	80
Arbejdsindsats, timer pr. ha	15,3	21,0	15,4	16,9	17,2	16,3
		----- kr. pr. ha -----				
KAPITALINDSATS						
Beholdninger	1927	2177	2733	2577	1933	1808
Inventar	3884	4267	5560	5220	5967	4126
Bygninger m.v.	15063	15367	16313	16075	14679	15171
Jord inkl. jordbeholdninger	15793	14800	17913	17061	13559	16641
I alt	36667	36611	42519	40933	36138	37746

1) Resultaterne er baseret på bedrifter med 5,0-39,9 ha korn

TABEL 2. Korn

	Mælkepro- duktions- bedrifter	----- Areal, ha -----		-----Alle omlagte ----		Konven. ¹⁾ 1998/99
		5,0- 19,9	20,0 og over	1998/99	1997/98	
----- kr. pr. ha -----						
PRODUKTIONSVÆRDI						
Kerne	5535	5042	5649	5511	6334	4562
Halm	609	562	421	455	823	608
Arealtilskud	2171	2168	2172	2171	2122	2144
Generelle tilskud	743	922	1119	1071	905	69
I alt	9058	8694	9361	9208	10184	7383
OMKOSTNINGER						
Udsæd	553	526	556	551	482	412
Indkøbt gødning	36	12	77	61	30	549
Husdyrgødning	351	306	301	303	319	582
Kemikalier	-	-	-	-	-	463
Energi	154	162	185	180	199	144
Maskinstation	1254	1324	871	1025	823	827
Vandafgifter	12	13	9	10	17	15
Tørring og lagerleje	111	182	60	86	13	42
Øvrige planteavlsomkostninger	85	95	111	106	94	113
Rentebelastning, beholdninger	77	87	109	103	77	72
Omkostninger I	2633	2707	2279	2425	2054	3219
Dækningsbidrag I	6425	5987	7082	6783	8130	4164
Arbejdsindsats	1616	2214	1745	1860	1761	1785
Vedligeholdelse, inventar	375	356	547	499	428	359
Afskrivning, inventar	834	823	1081	1016	1006	794
Rentebelastning, inventar	155	171	222	209	239	165
Omkostninger II	2980	3564	3595	3584	3434	3103
Dækningsbidrag II	3445	2423	3487	3199	4696	1061
Ejendomsskat	219	187	238	224	200	225
CO2-afgift	24	24	25	25	23	22
Forsikringer	152	166	156	159	172	155
Diverse	314	726	342	440	351	264
Vedligeholdelse, bygninger	114	92	138	129	83	68
Afskrivning, bygninger	323	308	330	326	340	280
Vedligeholdelse, grundforbedring	66	103	79	83	68	71
Afskrivning, grundforbedring	31	52	21	29	24	33
Rentebelastning, bygninger	603	614	653	644	586	607
Rentebelastning, jord	632	592	717	682	542	666
Omkostninger III	2478	2864	2699	2741	2389	2391
Omkostninger vedr. grøngødning	170	197	89	125	130	0
Omkostninger i alt	8261	9332	8662	8875	8007	8713
Nettooverskud	797	-638	699	333	2177	-1330
Lønningsevne	2446	1612	2461	2218	3966	455
Lønningsevne, kr. pr. time	160	77	160	131	231	28

1) Se note 1 i tabel 1

TABEL 3. Vårbyg

	----- Region -----		----- Alle omlagte -----		Konven. ¹⁾ 1998/99
	Øst	Vest	1998/99	1997/98	
Antal bedrifter	82	230	312	289	7890
Antal regnskaber	19	47	66	56	396
Ha pr. bedrift	18,7	13,4	14,8	12,9	13,4
Høstudbytte, hkg pr. ha	33,3	38,7	36,9	38,2	49,8
Pris, kr. pr. hkg	140	139	140	142	84
Arbejdsindsats, timer pr. ha	16,6	15,2	15,7	16,0	13,8
	----- kr. pr. ha -----				
Kapitalindsats	45873	36386	39539	33719	35745
- heraf grundværdi	20074	13963	15993	12356	15846
PRODUKTIONSVÆRDI					
Kerne	4675	5389	5151	5415	4192
Halm	239	509	419	692	506
Tilskud	3719	3132	3325	2991	2204
I alt	8633	9030	8895	9098	6902
OMKOSTNINGER					
Udsæd	582	515	537	483	434
Indkøbt gødning	119	50	73	20	571
Husdyrgødning	246	296	280	320	509
Kemikalier	-	-	-	-	352
Energi	233	177	196	190	142
Maskinstation	914	806	842	836	681
Øvrige planteavlsmkostninger	296	242	260	139	168
Rentebelastning, beholdninger	149	82	105	87	74
Omkostninger I	2539	2168	2293	2075	2931
Dækningsbidrag I	6094	6862	6602	7023	3971
Arbejdsindsats	2078	1604	1761	1628	1503
Vedligeholdelse, inventar	698	409	505	370	316
Afskrivning, inventar	1289	890	1023	879	679
Rentebelastning, inventar	271	180	210	207	148
Omkostninger II	4336	3083	3499	3084	2646
Dækningsbidrag II	1758	3779	3103	3939	1325
Skatter og afgifter	285	193	223	190	239
Forsikringer	149	161	157	158	136
Diverse	466	362	396	342	267
Vedligehold og afskriv., bygninger	486	444	458	419	339
Vedligehold og afskriv., grundforbedringer	153	98	117	103	101
Rentebelastning, bygninger	612	633	626	556	569
Rentebelastning, jord	804	560	641	498	639
Omkostninger III	2955	2451	2618	2266	2290
Omkostninger vedr. grøngødning	44	161	123	160	0
Omkostninger i alt	9874	7863	8533	7585	7867
Nettooverskud	-1241	1167	362	1513	-965
Lønningsevne	850	2802	2153	3168	539
Lønningsevne, kr. pr. time	51	184	137	198	39

1) Resultaterne er baseret på bedrifter med 5,0-24,9 ha vårbyg

TABEL 4. Hvede og rug

	----- Hvede -----			----- Rug -----		
	----- Alle omlagte -----		Konven.1)	----- Alle omlagte -----		Konven.1)
	1998/99	1997/98	1998/99	1998/99	1997/98	1998/99
Antal bedrifter	137	126	7229	119	94	3262
Antal regnskaber	29	23	355	30	21	183
Ha pr. bedrift	14,7	15,2	14,7	6,0	6,4	7,7
Høstudbytte, hkg pr. ha	47,9	58,6	69,3	31,1	42,2	50,4
Pris, kr. pr. hkg	146	151	78	126	124	75
Arbejdsindsats, timer pr. ha	18,0	18,6	17,6	20,0	18,0	13,8
	----- kr. pr. ha -----					
Kapitalindsats	47945	41114	41427	34846	36201	33192
- heraf grundværdi	20523	14203	17377	15963	15288	15197
PRODUKTIONSVÆRDI						
Kerne	7007	8834	5434	3922	5238	3798
Halm	640	1165	665	267	829	453
Tilskud	3139	2973	2213	3116	3315	2224
I alt	10786	12972	8312	7305	9382	6475
OMKOSTNINGER						
Udsæd	638	487	392	382	377	433
Indkøbt gødning	56	17	535	22	82	519
Husdyrgødning	351	335	562	308	186	479
Kemikalier	-	-	608	-	-	381
Energi	172	218	164	142	193	116
Maskinstation	1393	801	704	865	704	641
Øvrige planteavlsmkostninger	156	108	166	104	91	162
Rentebelastning, beholdninger	168	69	93	13	50	30
Omkostninger I	2934	2035	3224	1836	1683	2761
Dækningsbidrag I	7852	10937	5088	5469	7699	3714
Arbejdsindsats	1993	1921	1933	2134	1842	1491
Vedligeholdelse, inventar	577	575	465	451	402	322
Afskrivning, inventar	1163	1385	950	842	881	667
Rentebelastning, inventar	221	326	195	211	230	138
Omkostninger II	3954	4207	3543	3638	3355	2618
Dækningsbidrag II	3898	6730	1545	1831	4344	1096
Skatter og afgifter	313	252	274	265	288	223
Forsikringer	166	212	165	167	153	122
Diverse	394	365	240	977	273	231
Vedligehold og afskriv., bygninger	519	438	357	330	394	302
Vedligehold og afskriv., grundforbedringer	70	75	98	103	97	122
Rentebelastning, bygninger	696	667	652	523	543	532
Rentebelastning, jord	834	580	717	646	624	628
Omkostninger III	2992	2589	2503	3011	2372	2160
Omkostninger vedr. grøngødning	114	105	0	33	85	0
Omkostninger i alt	9994	8936	9270	8518	7495	7539
Nettooverskud	792	4036	-958	-1213	1887	-1064
Lønningsevne	2803	5973	973	927	3753	427
Lønningsevne, kr. pr. time	156	321	55	46	209	31

1) Resultaterne er baseret på bedrifter med henholdsvis 5,0-29,9 ha hvede og 2,0-19,9 ha rug

TABEL 5. **Kartofler**

	----- Alle omlagte ²⁾ ---		Konven. ¹⁾
	1998/99	1997/98	1998/99
Antal bedrifter	117	71	333
Antal regnskaber	29	20	24
Ha pr. bedrift	9,4	5,8	9,0
Høstudbytte, hkg pr. ha	180	200	323
Pris, kr. pr. hkg	195	152	88
Arbejdsindsats, timer pr. ha	67,6	76,1	65,0
	----- kr. pr. ha -----		
Kapitalindsats	52084	45306	44147
- heraf grundværdi	15903	11729	15403
PRODUKTIONSVÆRDI			
Kartofler	35166	30475	28358
Tilskud	1009	890	175
I alt	36175	31365	28533
OMKOSTNINGER			
Udsæd	4939	4978	2457
Indkøbt gødning	109	154	930
Husdyrgødning	408	411	687
Kemikalier	-	-	1652
Energi	1130	1621	756
Maskinstation	1736	2557	1423
Øvrige planteavlsomkostninger	687	276	328
Rentebelastning, beholdninger	324	401	408
Omkostninger I	9333	10398	8641
Dækningsbidrag I	26842	20967	19892
Arbejdsindsats	7117	7661	7187
Vedligeholdelse, inventar	2047	1530	1507
Afskrivning, inventar	3116	2166	1814
Rentebelastning, inventar	677	694	437
Omkostninger II	12957	12051	10945
Dækningsbidrag II	13885	8916	8947
Skatter og afgifter	333	372	363
Forsikringer	268	206	227
Diverse	1136	818	478
Vedligehold og afskrivninger, bygninger	271	317	234
Vedligehold og afskrivninger, grundforbedringer	180	105	111
Rentebelastning, bygninger	402	248	284
Rentebelastning, jord	681	469	637
Omkostninger III	3271	2535	2334
Omkostninger vedr. grøngødning	148	679	0
Omkostninger i alt	25709	25663	21920
Nettooverskud	10466	5702	6613
Lønningsevne	17621	13494	13802
Lønningsevne, kr. pr. time	261	177	212

1) Resultaterne er baseret på bedrifter med 2,0-14,9 ha kartofler, som skønnes at være til konsum

2) Kun bedrifter med minimum 2 ha kartofler er medregnet i grupperingen

TABEL 6. Sædskiftegræs og helsæd

	----- Sædskiftegræs -----			----- Helsæd -----		
	----- Alle omlagte -----		Konven. ¹⁾	----- Alle omlagte -----		Konven. ¹⁾
	1998/99	1997/98	1998/99	1998/99	1997/98	1998/99
Antal bedrifter	438	357	2514	430	308	2404
Antal regnskaber	95	73	141	96	68	135
Ha pr. bedrift	29,8	29,3	14,1	18,6	22,4	16,7
-heraf ærtehelsæd	.	.	.	2,0	2,4	1,4
Høstudbytte, FE pr. ha	5797	5162	7468	4591	4722	6116
Arbejdsindsats, timer pr. ha	7,5	8,1	8,1	11,9	11,8	11,5
	----- kr. pr. ha -----					
Kapitalindsats	25769	22381	25262	28981	23343	28547
- heraf grundværdi	14944	12018	14259	14506	11760	14499
OMKOSTNINGER						
Udsæd	222	210	151	694	646	585
Indkøbt gødning	25	25	580	29	16	583
Husdyrgødning	761	742	1082	788	819	1187
Kemikalier	-	-	31	-	-	308
Energi	138	168	159	224	259	254
Maskinstation	1291	1051	1016	1864	1667	1583
Øvrige planteavlsomkostninger	143	123	117	339	315	261
Rentebelastning, beholdninger	60	59	79	93	68	124
Omkostninger I	2640	2378	3215	4031	3790	4885
Omkostninger I, øre pr. FE	46	46	43	88	80	80
Arbejdsindsats	803	833	887	1283	1201	1252
Vedligeholdelse, inventar	562	589	520	698	720	648
Afskrivning, inventar	733	718	701	1018	768	925
Rentebelastning, inventar	154	174	145	219	180	186
Omkostninger II	2252	2314	2253	3218	2869	3011
Omkostninger I, øre pr. FE	39	45	30	70	61	49
Skatter og afgifter	219	188	199	227	202	225
Forsikringer	91	90	86	133	117	123
Diverse	220	211	146	275	241	191
Vedligeholdelse og afskrivning, bygninger	227	204	193	284	211	241
Vedligeholdelse og afskrivning, grundforbedring	101	135	116	116	126	122
Rentebelastning, bygninger	216	178	208	262	211	242
Rentebelastning, jord	602	484	579	586	475	591
Omkostninger III	1676	1490	1527	1883	1583	1735
Omkostninger III, øre pr. FE	29	29	20	41	34	28
Omkostninger i alt	6568	6182	6995	9132	8242	9631
Omkostninger i alt, øre pr. FE	113	120	94	199	175	157
Tilskud	726	842	53	2962	2460	2113
Nettoomkostninger	5842	5340	6942	6170	5782	7518
Nettoomkostninger, øre pr. FE	101	103	93	134	122	123

1) Resultaterne hidrører fra de samme malkekvægsbedrifter som i tabel 7 og 8

TABEL 7. Malkekøer og opdræt, produktionsoplysninger og faktorindsats

	----- Antal køer -----		----- Alle omlagte -----		Konven. ¹⁾
	10-69	over 70	1998/99	1997/98	1998/99
Antal bedrifter	198	155	362	305	2780
Antal regnskaber	36	46	83	65	156
Årskøer pr. bedrift	46,5	97,9	67,5	63,6	63,0
Årsopdræt pr. ko	1,01	0,95	0,97	0,96	1,02
Mælkeydelse, kg EK-mælk	6600	6442	6500	6586	7258
Pris, øre pr. kg EK-mælk	309	310	309	292	239
Areal med grovfoder, ha. pr. ko	0,97	0,92	0,94	1,01	0,62
- heraf græs	0,72	0,68	0,69	0,73	0,32
	----- foderenheder pr. ko -----				
FODERFORBRUG					
Korn og kraftfoder	1782	1695	1728	1825	2382
Melasse, mask, roepiller m.v.	284	223	246	363	463
Indkøbt grovfoder	642	451	523	510	441
Halm og andre biprodukter	144	180	167	225	208
Hjemmeavlede roer inkl. top	114	11	50	85	661
Hjemmeavlet græsfoder	3498	3416	3449	3141	1929
Hjemmeavlet majs og helsæd	1110	1182	1156	1362	1644
I alt	7574	7158	7319	7511	7728
	----- timer pr. ko -----				
ARBEJDSINDSATS					
Stald	54,6	38,8	44,8	48,8	44,0
Mark	9,1	6,5	7,6	9,0	7,2
I alt	63,7	45,3	52,4	57,8	51,2
	----- kr. pr. ko -----				
KAPITALINDSATS					
Beholdninger	330	230	268	253	212
Besætning	7563	7818	7747	7950	8035
Inventar	4354	4054	4171	4341	3886
Mælkekvote	10866	9883	10278		10969
Bygninger	19177	17499	18133	23610	18001
Grovfoder	24099	23786	23910	21986	16885
I alt	66389	63270	64507	58140	57988

1) Resultatet er baseret på bedrifter med 50-79 årskøer

TABEL 8. Malkekøer og opdræt

	----- Antal køer -----		----- Alle omlagte -----		Konven. ¹⁾
	10-69	over 70	1998/99	1997/98	1998/99
	----- kr. pr. ko -----				
PRODUKTIONSVÆRDI					
Mælk	20373	19958	20107	19201	17362
Værdi af tilvækst	1977	1673	1785	1609	1804
Tillægspræmie vedrørende BSE	-	-	-	45	-
Tilskud vedrørende grovfoder	1349	1319	1335	1307	564
Generelle tilskud	342	366	357	471	293
Gødning	864	827	841	878	873
I alt	24905	24143	24425	23511	20896
OMKOSTNINGER					
Korn og kraftfoder	3453	3247	3326	3654	3776
Indkøbt grovfoder	1097	876	959	1165	1157
Bedækning	310	222	255	249	288
Dyrlæge og medicin	539	448	483	444	521
Kontrolforening	168	131	145	177	149
Energi	247	233	239	280	242
Maskinstation	218	173	190	153	192
Øvrige husdyromkostninger inkl. strøelse	370	329	345	335	345
Rentebelastning, beholdninger og besætning	316	322	321	334	330
Omkostninger I vedrørende grovfoder	2895	2640	2738	2660	2563
Omkostninger I	9613	8621	9001	9451	9563
Dækningsbidrag I	15292	15522	15424	14060	11333
Arbejdsindsats	5801	4219	4818	4968	4774
Vedligeholdelse, inventar	719	619	658	656	583
Afskrivning, inventar	671	738	713	802	652
Rentebelastning, inventar	174	162	167	174	155
Omkostninger II vedrørende grovfoder	2443	2145	2269	2428	1863
Omkostninger II	9808	7883	8625	9028	8027
Dækningsbidrag II	5484	7639	6799	5032	3306
CO2-afgift	38	40	39	38	39
Forsikringer	290	232	255	247	240
Diverse	507	329	401	373	295
Vedligeholdelse, bygninger	150	138	143	98	104
Afskrivning, bygninger	597	552	570	585	543
Rentebelastning, bygninger og mælkekvote	1202	1097	1138	941	1159
Omkostninger III vedrørende grovfoder	1668	1483	1556	1461	1029
Omkostninger III	4452	3871	4102	3743	3409
Omkostninger i alt	23873	20375	21728	22222	20999
Nettooverskud	1032	3768	2697	1289	-103
Lønningsevne	7804	8686	8326	7180	5455
Lønningsevne, kr. pr. time	123	192	159	124	107

1) Se fodnote til tabel 7

TABEL 9. Alle driftsgrene, omlagte bedrifter, hele landet

	Korn, ærter, raps og brak	Kartofler	Andre salgsafgrøder	Kvæg + grovfoder	Andre driftsgrene	I alt
	----- gns. pr. bedrift -----					
Areal, ha	19,3	2,2	3,6	47,4	3,4	75,9
Arbejdsindsats, timer	296	163	634	2661	326	4080
	----- 1000 kr. pr. bedrift -----					
Kapitalindsats	744	118	166	3299	821	5148
Produktværdi	104	79	155	1129	169	1636
Tilskud	64	2	10	92	19	187
Omkostninger I	43	22	37	468	88	658
Dækningsbidrag I	125	59	128	753	100	1165
Omkostninger II	64	30	89	437	58	678
Dækningsbidrag II	61	29	39	316	42	487
Omkostninger III	50	8	41	209	60	368
Nettooverskud	11	21	-2	107	-18	119
Lønningsevne	45	39	70	393	17	564
Lønningsevne, kr. pr. time	151	238	110	148	52	138
Nettoudbytte	41	26	5	239	15	326
Forrentningsprocent	5,5	22,0	3,0	7,2	1,8	6,3

TABEL 10. Alle driftsgrene, pct, omlagte bedrifter, hele landet

	Korn, ærter, raps og brak	Kartofler	Andre salgsafgrøder	Kvæg + grovfoder	Andre driftsgrene	I alt
Arbejdsindsats	7,3	4,0	15,5	65,2	8,0	100,0
Kapitalindsats	14,5	2,3	3,2	64,1	15,9	100,0
Produktværdi	6,4	4,8	9,5	69,0	10,3	100,0
Tilskud	34,2	1,1	5,3	49,2	10,2	100,0
Omkostninger I	6,5	3,3	5,6	71,1	13,4	100,0
Omkostninger II	9,4	4,4	13,1	64,5	8,6	100,0
Omkostninger III	13,6	2,2	11,1	56,8	16,3	100,0
Lønningsevne	8,0	6,9	12,4	69,7	3,0	100,0

Grundmateriale og beregningsmetoder

Materialegrundlaget og principperne for omregning af almindelige driftsregnskaber til de driftsgrensopgørelser, som udgør grundlaget for dette Working Paper, beskrives kortfattet i det følgende. Metoderne er stort set uændret i forhold til året før. Generelt er det de samme procedurer, som anvendes ved omregning af driftsregnskaber for bedrifter i *Serie B*, der er tilpasset de særlige forhold for økologisk produktion.

Regnskabsmateriale

Ved udarbejdelsen af driftsgrensopgørelserne er der som nævnt taget udgangspunkt i det regnskabsmateriale, som er anvendt ved fremstilling af *Regnskabsstatistik for økologisk jordbrug 1998/99, Serie G nr. 3*. Nærværende opgørelser bygger dog udelukkende på regnskaber fra omlagte heltidsbedrifter. Stikprøven er udvidet i forhold til året før og udgør 113 bedrifter, som repræsenterer en population på 511 enheder. Ved udvælgelsen af stikprøven er en omlagt bedrift defineret på baggrund af, om hele årets produktion er markedsført til økologiske afregningspriser.

Vejningen af materialet er foretaget ved hjælp af samme vægte, som anvendes i *Regnskabsstatistik for økologisk jordbrug, Serie G nr. 3*. Der henvises i øvrigt til denne for en nærmere belysning af vejningsprocedurer og materialets repræsentativitet.

Beregning af driftsgrensdata

Ved omregning af det enkelte driftsregnskab til driftsgrensregnskab er kapital- og arbejdsindsatsen samt bruttoudbytte og driftsomkostninger fordelt på driftsgrene, dels på grundlag af særskilt udarbejdede nøgletal, dels i henhold til de indberettede regnskabers oplysninger om afgrødearealer og husdyrhold. Omregningen indebærer også en beregning af den interne omsætning af grovfoder, biprodukter, husdyr og husdyrgødning, således at driftsgrensregnskaberne udtrykker driftsgrenenes samlede økonomi. Dette medfører anvendelse af nye variable, og grundlaget for den interne omsætning og de dertil knyttede variable er beskrevet nærmere senere. Definitionen af de øvrige variable er derimod identisk med de definitioner, som er beskrevet i *Landbrugsregnskabsstatistik 1998/99, Serie A nr. 83* og er anvendt i ovennævnte Regnskabsstatistik for økologisk jordbrug.

En lang række poster er fordelt på de enkelte driftsgrene ud fra oplysninger om driftsgrenens størrelse og nøgletal for forbruget pr. enhed. Nøgletallene er tilvejebragt ved hjælp af regres-

sionsanalyser på det indberettede regnskabsmateriale og anvendelse af normtal. For de variable omkostningers vedkommende er der bl.a. taget udgangspunkt i de fra landskontorerne for driftsøkonomi udarbejdede bidragskalkuler. Endvidere er der anvendt normtal fra Håndbog for økologisk jordbrug 1998/99. Generelt er der lagt mindre vægt på regressionsanalyserne for de økologiske landbrug sammenlignet med analyserne for de konventionelle bedrifter i *Økonomien i landbrugets driftsgrene 1998/99, Serie B nr. 83*. Dette skyldes primært, at stikprøven på trods af forøgelsen stadig er væsentlig mindre og analyserne derfor mere usikre. I forhold til nøgletallene for de konventionelle bedrifter har der alene været grundlag for at estimere ændrede nøgletal for økologerne for så vidt angår variable omkostninger, arbejdsindsats, inventarkapital og -afskrivninger. Principperne for fordeling af de enkelte variable på driftsgrenene er nærmere beskrevet i den nævnte statistik.

Intern omsætning

De væsentligste beregningsprincipper fremgår af det følgende.

a. Husdyr

Den interne overførsel af antal dyr mellem driftsgrenene køer og opdræt/slagtekalve er beregnet ud fra regnskabsoplysningerne. Priserne på spædkalve for henholdsvis jersey og store racer er fastsat til 300 og 900 kr. pr. stk., hvilket er uændret i forhold til konventionel produktion.

b. Anvendelse af egen avl af korn til foder og udsæd

De indberettede regnskaber indeholder oplysninger om værdien af korn og ærter, som er internt overført. Denne værdi er fastsat til 1,40 kr. pr. kg på baggrund af oplysninger i Håndbog for økologisk jordbrug 1998/99.

c. Grovfoder

I de indberettede regnskaber er der ingen oplysninger om grovfoderhøstens størrelse, og i stedet er der taget udgangspunkt i data fra Danmarks Statistiks amtsvise registrering heraf. Grovfoderudbyttet for de økologiske bedrifter er fastlagt på baggrund af tilsvarende udbytter på konventionelle bedrifter med reduktion på 20 pct.. Den fodermængde, der overføres til husdyrholdet, er formindsket med grovfodersalget, idet der, ligesom for konventionelle bedrifter, er forudsat en salgspris på 1 kr. pr. FE. I øvrigt henvises til *Økonomien i landbrugets driftsgrene 1998/99, Serie B nr. 83* vedrørende udbyttens niveau.

d. Halm og andre biprodukter

Udgangspunktet for anvendelse af halm, herunder eget halm, er normforbruget af henholdsvis foder og strøelse til hver enkelt husdyrdriftsgren. Ud fra dette normforbrug samt oplysninger

om indtægt ved halmsalg og udgift til halmkøb, er den interne omsætning beregnet, idet der er taget højde for den halmmængde, der maksimalt kan produceres på de oplyste kornarealer. Den interne værdi af halm og biprodukter er, som for konventionelle bedrifter, ansat til 1 kr. pr. FE.

e. Omregning af indkøbt foder til foderenheder

Ved omregning til foderenheder er der taget hensyn til, at kraftfoderets sammensætning varierer fra driftsgren til driftsgren. I nedenstående tabel vises de forudsatte købspriser, som er baseret på oplysninger i Håndbog for økologisk jordbrug 1998/99. For opdrættets vedkommende skyldes den høje pris navnlig, at en relativ stor del af kraftfoderet består af sødmælkserstatning. Priserne for kraftfoder er i omregningen reduceret med en mængderabat på op til 6 pct. afhængig af indkøbets størrelse. For grovfoder, melasse, mask m.v. er de anførte priser benyttet uanset indkøbets omfang.

Omregningspriser på foder

	1998/99	1997/98
	----- øre pr. FE -----	
INDKØBT FODER .		
Korn og kraftfoder til :		
- malkekøer	185	195
- ammekøer	180	190
- opdræt	286	280
- slagtekalve	180	190
- søer inkl. smågrise	185	195
- slagtesvin	180	205
- høns	200	210
- slagtekyllinger	200	210
- får	185	185
Melasse, mask m.v.	115	115
Grovfoder	100	100

f. Husdyr- og grøngødning

Husdyrarten, foderforbrugets størrelse samt forventede udnyttelsesgrader er bestemmende for husdyrgødningens værdi, som i øvrigt er prissat ud fra, hvad indkøb af tilsvarende mængder af kunstgødning ellers ville koste. De anvendte principper er de samme, som benyttes vedrørende husdyrgødning for de konventionelle bedrifter i den tidligere nævnte *Serie B*. Omkostningerne ved dyrkning af grøngødning er forudsat at være de samme som ved sædskiftegræs. Den samlede grøngødningsomkostning, som er fastsat på baggrund af registrerede arealstørrelser, er fordelt på det samlede salgsafgrødeareal.

Sammenligningsgrupper og grupperinger

Hvor det har været muligt, indeholder tabellerne resultater for økologisk produktion i indeværende år og sammenligningstal for 1997/98. Endvidere er vist opgørelser for tilsvarende konventionelle bedrifter i indeværende år.

De konventionelle bedrifter i sammenligningsgrupperne er udvalgt med henblik på optimal mulighed for sammenligning med de omlagte økologiske bedrifter. Hovedkriteriet har været at vise resultater for samme enhedsstørrelser for de respektive driftsgrene. Endvidere er der kun udvalgt bedrifter, hvor brugeralderen er under 55 år, hvilket medfører en gennemsnitsalder, som ligger tæt på gennemsnitsalderen for økologerne. Derved opnås en stikprøve på 890 heltidsbedrifter ud af de i alt 1209, som er grundlag for den almindelige driftsgrensstatistik. Grunden til den selektive udvælgelse er, at det fra tidligere analyser vides, at f.eks. arbejds effektivitet varierer med driftsgrenens størrelse og brugerens alder.

For grovfoder og malkekvæg er der udvalgt blandt bedrifter med et antal årskøer, der svarer til forholdene på de omlagte enheder.

Betingelserne for økologisk korndyrkning afhænger bl.a. af driftsformen. Som følge heraf vises udover resultater for alle bedrifter også opgørelser for driftsformen mælkeproduktion og for to arealgrupper omfattende bedrifter med mere end 5 ha korn. Den samme bedrift kan således forekomme såvel i en af arealgrupperne som i mælkeproduktionsgruppen. I sidstnævnte gruppe kan endvidere forekomme bedrifter med mindre end 5 ha korn.

Der er i indeværende år desuden vist resultater for driftsgrenen vårbyg på regionerne Vest og Øst.

Working Papers

Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut

1/98 June 98	Christian F. Bach and Søren E. Frandsen	European Integration and the Common Agricultural Policy
2/98 June 98	Kim Martin Lind	An I(2) Analysis of a Factor Demand System Applied to Danish Pig Production
3/98 Juni 98	Boie S. Frederiksen og Anne H. Johannessen	Ledsageforanstaltningernes anvendelse – et studie af incita- mentforhold
4/98 June 98	Lars-Bo Jacobsen	The Danish Contribution to the GTAP Database Methodological and Practical Issues
5/98 Juni 98	Ole Olsen, Svend Sørensen og Christian Tronier	Driftsgrenøkonomi for økologisk jordbrug 1996/97
6/98 Juli 98	Steffen Møllenberg og Henrik B. Pedersen	Grønne afgifter, energitilskud og gartnerierhvervets økonomi
7/98 August 98	Søren Svendsen	Regnskabsanalyse af 11 driftsfælleskaber om malkekvæg
8/98 September 98	Chantal Pohl Nielsen	The GTAP Database Content and Methodology
9/98 September 98	Chantal Pohl Nielsen	Economic structures and trade pat- terns of Denmark, the EU and the CEECs – Extracts from the GTAP database
10/98 Oktober 98	Michael H. J. Stæhr	Elasticities in the GTAP-Model
11/98 November 98	Hans G. Jensen, Søren E. Frandsen and Christian F. Bach	Agricultural and Economic-Wide Effects of European Enlargement: Modelling the Common Agricul- tural Policy

12/98	November 98	S.E. Frandsen, H.G. Jensen and D.M. Vanzetti	Expanding 'Fortress Europe' Implication of European enlargement for non-member regions
13/98	December 98	Jesper S. Schou	Undersøgelse af landbrugets pesticidanvendelse – Metode, data og resultater
1/99	Januar 99	Søren E. Frandsen og Hans G. Jensen	Kan velfærdsændringer i de generelle ligevægtsmodeller forklares? En dekomponering af den ækvivalerende variation
2/99	Februar 99	Knud Kristensen and Jørgen Dejgaard Jensen	Danish Farmers' Adjustment Capabilities: The Case of Fertiliser Regulation
3/99	Februar 99	Michael Parsby og Håkan Rosenqvist	Energiafgrødernes produktionsøkonomi - med særlig fokus på pil
4/99	Februar 99	Søren Svendsen	Teorigrundlag for undersøgelse af formaliserede samarbejder
5/99	Marts 99	Lars-Bo Jacobsen og Søren E. Frandsen	Analyse af de samfundsøkonomiske konsekvenser af en omlægning af dansk landbrug til økologisk produktion
6/99	Marts 99	Tove Christensen Jesper S. Schou	Oversigt over økonomiske analyser af landbrugets pesticidanvendelse
7/99	April 99	Chantal Pohl Nielsen	EU Enlargement and The Common Agricultural Policy: Modeling Issues
8/99	Juni 99	Nicolaj H. Nørgaard	Driftsøkonomisk betydning af salmonella hos svin
9/99	Juli 99	Kim Martin Lind	Long-run Behavior and Uncertainty in World Cereal Markets
10/99	Juli 99	Ole Olsen, Svend Sørensen og Christian Tronier	Driftsgrenøkonomi for økologisk jordbrug 1997/98